

Реферат на тему: "Життя і творчість Дмитра Білоуса"

Дмитро Білоус

Реферат на тему:

"Життя і творчість Дмитра Білоуса"

.

Як прислів'я чудове,
Йде від роду до роду,
Що народ – зодчий мови,
Мова – зодчий народу.

До книжок "Диво калинове" і "Чари барвінкові" я йшов усе життя. Село, де народився, зветься Курмани. На Сулі. На межі Полтавщини і Слобожанщини, тепер це Сумщина.

Сімейка в мого батька була, як у того Омелечка, про якого в піснє співається: тільки він та вона, та старий та стара, та дві Христі в намисті, та дві ляльки в колиці.

Я був десятою дитиною, якраз "лялькою в колиці" коли старші вже парубкували та діували.

Нам, меншим, було цікаво, що розповідають старші про своє дитинство. Брата Олексу, що шестилітнім пішов до школи, в першому класі разом з товаришем якимсь було покарано за невинні пустощі – виставлено з класу, наказано йти до дому й признатись батькам, за що покарано. А вони вирішили відсидітись на горищі товаришевої хати до закінчення уроків. І тут раптом побачили стару прядку та скручене чимале кільце дроту. Олекса примостив дріт, щоб він чиргикав через колесо прядки, почав крутитись й приспівувать: "Гуслі-самогуди, ми вигнані люди".

Звідки цей нахил до римованого слова у шестилітнього хлопчика? А це, мабуть, від діда Миколи-Бондаря, батькового батька, якого люди любили за дотепне гумористичне слово. Говорив він "до прикладу", тобто в риму (своєрідне усне віршування). Отак і гуторив з людьми у своєму хлівці-бондарні.

Нахил до словотворчості в нашій родині наче народжувався з кожним з нас. Сестричка Христинка, зовсім маленькою, підмітила, як сусідська бабуса Зінька курить люльку, затамовуючи подих у глибокі затяжці. І склала пісеньку:

Баба Зоня люльку куре
І духу дослухається.

Уже будучи студентом, я задумався над цією словотворчістю. "Гуслі-самогуци" –прикладка, типова для дитячого мислення. А в отому "духу дослухається" – і дитяча спостережливість, і безпосередність, і щось незбагненне, коли вдуматися в слово "дух", що зринуло з дитячих уст.

У нашому селі було чотири ярмарки. І ще малий я примічав, що ярмарківці з

далеких сіл інакше говорять, ніж наші односельці. Не далеко село Хоружівка, а там кажуть не баюра, як у нас, а балюра, не так далеко Красна Слобода, а там кажуть не канастити, а шпетити.

Батько наш закінчив лише три класи церковно парафіяльної школи, але здобув юридичну освіту самотушки. Був волостним писарем, народним суддею, бухгалтером Державного банку. Багато читав, співав у церковному хорі. Писав п'єси, оповідання, сто разів зіграв роль Виборного в "Наталці Полтавці" на сільській сцені.

Старший брат Олекса кінчив інститут народної освіти в Харкові. Був членом письменницької організації "Плуг". Друкувався в газетах і журналах. Коли я, тринадцятилітній хлопчик, після виснаження голодом 33-го захворів ще й на тиф, то в маренні повторював рядки його вірша: "В трамвай забігало сонце, сипнуло жменю ласки". Не знав, тоді, що наступної весни й мені, сонце "сипне жменю ласки": Олекса працював викладачем у Харківській дитячій трудовій комуні, душею якої був Антон Семенович Макаренко, і, домовившись із ним, влаштував мене в цій комуні. . тут разом з колишніми безпритульними я вчився і працював на заводі.

Тут я застав ще вчителів, зображених Антоном Семеновичем у його "Педагогічній поемі", і декого з вихованців того ж часу. А головне – я бачив, а пізніше осмислив методи нетрадиційної педагогіки, засновані народній педагогіці.

Неграмотно писати, неправильно говорити в товаристві, яке мене оточувало, вважалося ганьбою.

Незабутні для мене уроки мови і літератури, які викладав рідний брат Павла Тичини Євген Григорович у 7-й Харківській школі. У цій же школі навчався і його син Владик, що теж писав вірші.

І ось – омріяний філологічний факультет Харківського у-ту, де я став однокурсником майбутніх видатних письменників Олеся Гончара і Григорія Тютюнника. Один із перших сатиричних віршів "Розв'язана суперечка", схвалених Петром Панчем до передачі в ефір. На вимогу Петра Йосиповича по кілька разів доводилося переробляти свої сатири, і це привчило до пошуків влучного слова. Минуло два роки по війні і ось мені довіряють посаду відповідального секретаря і заступника редактора журналу "Дніпро". Отож кілька років працював пліч-о-пліч з Руденком який був редактором цього часопису. На той час в мене вийшло кілька книжок для дорослих і дітей. Крім байок Крилова, переклав вірші Пушкіна, Некрасова, Білоруських та литовських поетів. Тут мав нагоду пройти школу перекладацтва у Максима Рильського і Миколи Терещенка. І ще судилося мені попрацювати на літературно педагогічній ниві – керувати поетичною студією при видавництві "Молодь", серйозно поглиблювати свої знання з мови і літератури.

А коли упорядкував і редагував "Антологію болгарської поезії" в 2-х томах, для якої переклав більше, як половину вміщених в ній віршів і поем, то особливо відчував багатство поетичних образів, розмаїття барв, стилів. І це треба було перепустити через своє серце, зробити так, щоб усе зазвучало нашою рідною мовою. І з якої мови не перекладав би, ти так чи і інакше порівнюєш її зі своєю, відчуваєш виражальні

можливості рідного слова, його образність. І в мене виникла думка написати книжку віршів про українську мову в сузір'ї інших мов, насамперед слов'янських. Понад два роки я вів мовні передачі по радіо. "Слово про слово", часто брав участь у телевізійних передачах. У вірші "Щоб дужче світом дорожить", хотілось звернути увагу на мовний зв'язок, перегук земних найменувань з космічними.

Хоч у книжці "Диво калинове" є вірш "Коли забув ти рідну мову", однак і в "Чарах барвінкових" я не втерпів щоб не кинути камінь у город тих, хто зненавидів материнську мову:

Спонукав нас імператорський Прокруст

До невірності рідному слову.

В українця зринає із уст:

"Я, ты знаешь, забыл свою мову".

Як цього зрозуміть молодця,

Що не здатен свого розкумекать,

коли навіть заблудна вівця

не забуде по-своєму мекать?

Не цуратися чи не забувати своєї мови – це, звичайно, мало. Треба ще плекати, правильно користуватися нею. Є люди, які не дбають про виразність мови, говорять так, наче в них повен рот каміння. Це стосується й дітей. Щоб зацікавити їх, заохотити до правильної вимови, я склав скоромовку:

Повтори разів три:

Папір, Армавір,

Гібралтар, Гвадалквівір. . .

Чи досягнеш ти Ла-Маншу,

Язика не поламавши?

Як і в "Диві калиновому", в другій книжці читач знайде загадки, шаради, метаграми, акровірші, жарти.

"Диво калинове". Чому диво? Тому що наша мова дивовижно багата, легка, красива, співуча. "Чари барвінкові". Чому чари? Тому що наша мова чарує кожного, кому не чуже відчуття краси й гармонії.

Хай же калина й барвінок квітнуть і в твоїй душі, дорогий читачу!